

FERDINANDY GYÖRGY

Régi, szép idők

A hajóját huszonegy napja alatt Rios a következőket tudta meg: a sziget területe 6988 négyzetkilométer, főbb terményei a dohány, a kávé és a cukor. A hárommillió lakos tíz százaléka fehér. Egy ápoló, aki tizenhét évig élt a trópuson, figyelmeztette, hogy ami a gyerekeket illeti, nyilvános helyeken mindenféle testi fenytől tartózkodni kell. Felhívta ezenkívül Rios figyelmét a lakosság érzékenységre, és hozzátette, hogy aki el akarja nyerni rokonszenvüket, lehetőleg ne panaszkodjon semmire.

A képeslapokon kék és zöld színek kavargtak. Kefére nyírt gyepen két pocakos ember. Óriási, bőrből készült zsákkal a vállán, csontos fekete vigyorog. Golf. Öt nyelvű felirat a hátlaapon.

Ezen a másikon székek, terítők. Oszlopok, szökőkutak. Középkorú férfi újságot olvas, melltartós, lovaglónadrágos nő almába harap. A legszebb azonban a harmadik: piros nadrágos, zokésapkás majom kókuszdiót szopogat.

Az ápoló megkérdezte, hogy mit hoztak magukkal, és olyan tanácsokat adott, hogy Rios elhatározta: kissejtezi a kofferokat. Elsőként a télikabátokra került sor. Az így megürült málhába vámmentes cigarettát vásároltak a fedélzeten.

– Ami a fürdőruhát illeti – mondta az ápoló –, ezek fölöslegeseek. Kezdve azon, hogy kétrészes dresszeket viselni tilos. Másrészt este hét előtt még a bennszülöttek sem bírják a napon. Majdnem elfelejtettem: a tengerpart magánterület. Hacsak nem vásárolnak maguknak egy darabot...

– Gondolkozni fogunk – válaszolta Rios.

– Ez mindent megváltoztat. Akkor fürödni mehet a család. Úszni tudnak?

Riosék zavartan mosolyogtak.

– Vigyázni kell a gyerekekre. A hullámok gyorsak, erősek, és gyakoriak a veszélyes áramlatok.

– Este friss lehet a víz.

– Még éjfélkor is izzad fürdés közben az ember. Errefelé csak hajnalban csökken a hőség. Ez persze lényegtelen: a tenger olyan sós, hogy mozdulni se kell. Aki szereti, órákig ellebeghet a felszínen. Persze csak óvatosan.

– Óvatosan?

– A cápák miatt.

– Sok van belőlük?

– Több, mint kellene. Megjegyzem, hogy azt, aki a szemükbe néz, nem támadják meg az állatok.

– Szokás dolga – mondta Rios.

– Itt-ott még áll néhány pálmafa. Aki ellenben elalszik alattuk, saját felelősségére teszi. Egy közepes kókuszdió gyorsabban végez vele, mint a legravasabb tiburon.

– De hát akkor...?

– Haha! Vannak persze, akik csak naplemente után fürdenek. Ezeket egyszerűen felfalják a szúnyogok.

Hát csak így. Riosék megpróbálták kitalálni, hová tartanak az utasok. Kiderült, hogy a hajó olyan kikötőkben is megáll, amelyek nincsenek az atlaszon. Útitársaik magas, karcsú feketék voltak. Rios bölcs, jóságos mosolyt erőltetett magára. Úgy tudta, hogy minden gyarmatosító így mosolyog.

Másodosztályon találkoztak az első fehérbőrűekkel. Némi tétovázás után felmentek az első osztályra is, de ott nem sikerült megfigyelniük az utasokat.

Visszamenet betévedtek egy óriási játékterembe. Az óvónő, aki útbaigazította őket, elmondta, hogy a hajón nincsenek gyerekek, ami nagy kár, mert így egyedül nagyon unatkozik.

A hosszú tétlenség nem használt a férfi idegeinek. Hozzászólt, hogy apró bajok és kellemetlenségek tesszik színessé az életét. Napközben a bárban ült. Egyedül: a felesége és a gyerekek nem mozdultak a kabinból. Riosné megcsúszott egy hányáson, és kifecamította a bokáját. A gyerekek tengeri betegek.

A helyzet csak akkor javult, amikor megismerkedett az ápolóval.

– Idenézzen, Rios úr – mondta a bárman –, ez az ember hét évet élt a szigeten.

– Tizenhetet, öregem – válaszolta az ápoló, és megszorította a férfi kezét. – Amíg csak meg nem szöktem. Persze nem akarom elvenni a kedvét: ön egészséges, nőtlen, és még majdnem gyerek.

– Rios úr családapa.

Az ápoló legyintett:

– Annyi baj legyen!

Etel Rios a fővárosról érdeklődött: mekkora, mint Bordeaux vagy mint La Rochelle? Még nem tudta, hogy Amerikában nincsenek fővárosok.

Később visszamentek az első osztályra.

– Itt találhat könnyű kalandokat! – mondta az ápoló. – Egy magamfajta remetének ez az egyetlen szórakozás, uram. Szegény matrózok csak a fedélközre mehetnek. Megjegyzem, ott is, a hullámverés és a csillagok, mindig csurran-csöppen valami. De amit maga választ magának az ember, az ugye mégsem ugyanaz.

Hamarosan csendesebb vizekre ért a hajó. Az utasok előjöttek a kabinokból, és Riosné megírta első levelét.

„Kedves Elisabeth, tegnap óta tűzvörös korallok és acélkék repülőhalak között hajózunk. Szerencsére lég-

hűtésünk van, mert a hőség elviselhetetlen.

A kabinunk tágas: folyóvíz, és minden nap tiszta ágynemű. Zuhanyzó kint a folyosón, pontosan szemben velünk. A koszt jó és változatos: mellékelem az étlapot.

Sokat tanulunk – folytatta madame Rios. – Remélem, hogy megértjük a bennszülötteket. Amikor kézhez kapod ezt a levelet, már túleszünk a partraszállás formáságain. A lányoknak add át üdvözetemet. Pukkadjanak meg az irigységtől, nem igaz?”

Utóiratként a fedélközben lévő Bon Marché áruház prospektusa következett, összehasonlítás végett Magdaléna feltüntette rajta az árakat. A gyerekek hírei után, külön lapon, így folytatódott a levél:

„Emlékszel, együtt vettük a rózsaszínű, fodros fürdődresszemet. Barátunktól, a hajóorvostól, aki huszonhét évet töltött a szigeten, megtudtuk, hogy bikinit viselni tilos. Odaadtuk neki ezt is, meg a télikabátokat. Egyébként az egész úton betegek voltunk, pedig a tenger nem igazán viharos, de a kabinablakot kinyitni tilos, és aki csak rosszul lett, mind ide szembe, a zuhanyzóba rohant.

Etel nem tölt sok időt velünk a kabinban, biztos talált magának valami trópusi szépséget, de engem ez sem érdekel, nagyon rossz ez a tengeri betegség, nekem elhiheted.

Holnapra, hál’ Istennek mindennek vége lesz. Megérdeklődtük a szokásos borraivalókat, Etel azt mondja, ki tudja, mi vár ránk, ő nem ad senkinek.”

Így fejeződött be Magdaléna első levele. Délután pingpongbajnokságot hirdettek, Etel Rios jelentkezett, de amikor bevallotta, hogy harmadosztályú utas, kihúzták a nevét. Egy angol hölgy nyerte a kupát. A férfi moziba ment a gyerekekkel, de már a film elején ott hagyta a vetítést.

A műsorokat úgy állították össze, hogy ne sértse az utasok érzékenységét. Kivágtak belőlük minden gondolatébresztő részletet.

Az utolsó este Riosék rendeltek egy fél üveg bort. Magdaléna elsírta magát, a bárman a hajó fényképével kedveskedett nekik. Az ápoló megígértette velük, hogy ha lesz, megadják a címüket.

– Vigyázzanak a kérdőívekkel! – magyarázta. – Ha azt kérdezik, hogy meg akarják-e ölni az elnököt, ne nevéssenek. Egyszer igennel felelt egy neveletlen gyerek. El sem tudják képzelni a kellemetlenségeket! Még be sem értek, máris kiutasította őket a sziget.

Rosszul aludtak. Öt órakor felkeltek, beszájzták a kofferokat. Kint ólomszürke volt a tenger. A levegő mozdulatlan. Hajnalodott.

Az utasok a hajó orrában gyülekeztek. A látóhatár egész hosszában sárga, gyűrött lepény úszott sűrű, violaszín melaszon.

– Vajon vár-e minket Leopold Korr?

A viola rózsaszínbe, majd narancssárgába váltott. A felhők mögött felkelt a nap.

– Menjünk reggelizni.

Natasa megkérdezte:

– Ezentúl mindig itt maradunk?

– A csomagokat itt hagyjuk, megvesszük a napilapokat, azután irány az iskola! Lakást keresünk a közelben, estére kicsomagolunk, és holnap...

– Holnap...

– Milyen nap van?

Nem tudták, de ez nem is volt lényeges. Egy ideig még a reggeli mellett álmodoztak, azután visszamentek a fedélzetre. Lábujjhegyen, mint a tolvajok.

– Önök is partra szállnak? – kérdezte egy hölgy. – Micsoda öröm, nem igaz? Nézze, kérem, fogja ezt a távcsövet! A kormányzó palotája, az erődítmény, a zárda és a laktanya!

A gukker kézről kézre járt. Már egészen közel jutottak a szigethez. Az öböl bejáratánál rozsdás hajóroncsok. Furcsa, nagyfejű madarak vijjogtak az árbocokon.

– Nehéz bejutni? – kérdezte egy matróztól Rios.

– Kifelé nehezebb – felelték neki.

Megkezdődtek a partraszállás előkészületei. Az utasokat az első osztályú szalonokba terelték, ahol félóra várakozás után meleg szavakkal szerencsés megérkezést kívántak nekik.

A málhákat már kivitte a kabinból a személyzet. Amikor visszaértek a fedélzetre, utolsó remegett a hajó. Lent, a mólón húsz–huszonöt ember. Férfiak, nyakendőben és rövid ujjú ingben, a fejükön szalmakalap.

A kapitány, Jean Bonnefoix úr, megtartotta szokásos búcsúbeszédét:

– Kedves barátaim! – mondotta. – Íme, a búcsú elkerülhetetlenül szomorú pillanata. Gőzöszünk néhány óra múlva elhagyja a szigetet. Ne higgyék, hogy ez az elválás közömbös nekünk! Mi is barátokat veszítünk ezen a napon. De hát ez a tengerészsors! Ki pótolná például Lady Ruth hiányát? És nemcsak azért, mert személyében – és első ízben! – egy hölgy nyerte el a hagyományos asztalitenisz-kupát! – Itt a kapitány gálánsan meghajolt a főpincér előtt. Lady Ruth sajnos nem volt jelen. – Hogyan feledhetnénk a gyermekek bájos csivitelését, amitől egész úton visszhangzott a játékkerem? És a bridzs bajnokaink! Ki feledhetné eredményeiket! Hölgyeim és uraim! Szövetségünk titokzatos vizeken született. Most, a búcsú pillanatában, kövessék a régi tengerész-szokást, és jó szelet, jó vizet kívánva nyújtsunk egymásnak kezét!

A kapitány kifújta az orrát, de nem nyújtott senkinek kezét.

Riosék az elsők között lépdeltek végig a hídon. Végignézték a rakparton ácsorgókat: Leopold Korr nem

volt közöttük, legalábbis így gondolták, mivel személy szerint nem ismerték azt, aki aláírta a meghívólevelet.

Hosszú asztal választotta ketté a vámósok hangárját, ott sorakoztak a málhák. Bajuszos finác állt meg előttük, ujjával a fehér utazótáskára mutatott. Előkerültek Magdaléna nyári ruhái: a barna, a fehér és a zöld selemmuszlin, valamint az elektromos hajszárító, amit a finác pum-pum!-kiáltások kíséretében kétszer is kinyitott és becsukott.

A következő kofferban a férfi holmijai: könyvek, lemezek. Ez utóbbiakra rá se nézett a vámós. A könyveket viszont félretette, széket hozott, és végiglapozta. Tudott volna franciául? Rios nem tartotta valószínűnek. Sorra került így Agatha Christie, két Simenon, egy a rajnai borokról szóló illusztrált útmutató, valamint a Könnyen, gyorsan sorozat négy kötete: a német, az angol, a spanyol és az orosz. A kofferben még egy ismeretlen szerző két novelláskötete lapult, az Éhínség a Paradicsomban és a Sziget a víz alatt. Mellettük Tintin tibeti kalandjai, a Korán és a Dekameron.

A finác átlapozta őket, és félretette az egyik novelláskötetet. Így fejeződött be a vámvizsgálat, röpké félóra alatt.

A hangár alumíniumteteje alatt fojtogatott a hőség. Rios inge a testére tapadt. A gyerekek eltűntek: Magdaléna az épület előtt találta meg őket. Philippe egy folyékony cementet tároló fémtartályba esett, új nadrágja, a kék ing és még a haja is szürkén csöpögött.

A hordárok átkötözték a kibelezett kofferokat. Rios megkérdezte, hogy hol van a csomagmegőrző, és átadott nekik egy pénzdarabot. Mivel ezt az intézményt nem ismerte senki (vagy nem értették volna a kérdést?), a hordárok azt javasolták, hagyják az irodán a holmijukat. Riosék beleegyeztek, és adtak nekik még egy pénzdarabot.

– Nos, hogy tetszik? – kiáltott rájuk egy ismerős hang. – Jó reggelt, monsieur-dame! Jó kis meleg, nem igaz? Látom, Rios úr már zuhanyozott! Hová, hová? Micsoda meglepetés! – és az ápoló vidáman kacagott. – Egy barátomhoz megyek – folytatta. Pontosan úgy érkezett, mint maguk. Tele jó akarattal és fölösleges

holmival. Ma a sziget egyik leggazdagabb embere. Igaz is! A cigaretták átmentek a vámon? Nagyszerű, remek. Most elvisszük őket ehhez a jó barátomhoz. Háromszoros áron átveszi!

– Inkább megtartanám őket! – vélte Rios.

– Vagy úgy! Értem önt, uram. Holnap már nem kell osztoznia velem. Asszonyom, még meg sem köszöntem a kabátokat! Gondolja meg, Rios úr, szép kis bevétel lenne, mindjárt az első napon!

Búcsúzóul az ápoló még egyszer megígértette velük, hogy nem fogják ütlegetni a két gyereket. Magukra maradtak a sziget belsejébe vezető hatsávos úton.

Philippe úgy nézett ki, mint egy ólomkatona. Egész testére rászáradt a cement. De Rioséknak nem volt kedvük nevetni. A látvány, ami az utcán fogadta őket, olyan különös volt, hogy percekig mozdulni sem tudtak.

Mint egy felborult dominós doboz, körös-körül, egymás hegyén-hátán lapos tetejű házikók. Seholy egy élőlény, csak óriási, tohonya gépkocsik hosszú sora, lépésben, kényelmesen. Oldalt, az üres telkeken is csak autók.

Roncsock, fáradt, napszitta színek. Etel Rios úgy érezte

magát, mint a törpék közé került Gulliver, akivel közlik, hogy az országot elfoglalták az ószerekek.

Mivel az egyik kocsis megállt, beültek, és húsz percen át vitették magukat. Fél kilenckor bent voltak a központban, a főposta előtt. A környék itt sem változott. Legfeljebb néhány dominókocka állva maradt. Se árnyék, se levegő, sehol egy emberi hang.

– Nézzük meg, van-e Leopoldtól levél! – mondta Rios.

Amikor megtudták, hogy nincsen postájuk, visszagyalogoltak a hatsávos útra. Megvették a sziget térképét, amit csak a benzinkutak árusítanak, kézen fogták a gyerekeket, és nekivágtak, hogy felfedezzék új otthonukat.

*

Az első félórában talán háromszáz métert haladtak. Később leültek egy fa alatt.

– Látom, keresnek valamit – szólította meg őket egy ember.

– Lakást – felelte Rios.

– Szállást?

– Pontosan.
 – Most hol laknak? – kérdezte a másik. – Sehol? Akkor ez a lakáskeresés nem lesz könnyű dolog. Hogy miért? Hát, mert nem tudják leinformálni magukat.

Hallgattak.

– Nem járnak valami gyakran a buszok! – sóhajtott a bennszülött. – Nem is tudom, hogy járnak-e egyáltalán. Viszont itt vannak a gépkocsik. Valamelyik majd csak megáll. Merre vigyék önöket?

– Mindegy – felelte Rios.

– Hát ez, ugye, megnehezíti a dolgokat.

– És a taxik?

– A taxik pénzbe kerülnek. Huszonöt cent, csak, mert felemelte a kezét, utána beindul az óra is.

– Hogyan jutunk át a túloldalra? – kérdezte Rios.

A forgalom zajtalanul, megállás nélkül hömpölygött az úton.

– Talán maradjanak ezen az oldalon. Ez a taxi megfelel? A kérdéses kocsit elöttük parkolt a tűző napon.

– Én lennék a sofőr! – A fekete bemutatkozott.

Megkerülték a teret. A főposta előtt Etel megállapította, hogy már egy órája vannak úton.

– A központban működik egy információs iroda – mondta később a vezető. – Talán benézhetnénk! Odavigyem önöket?

– Természetesen.

– Figyelmeztetem, hogy meg kell fordulnunk!

– A központ messze van?

A sofőr egész testével kihajolt az ablakon. Hamarosan átkerültek a középső oszlopba, majd a baloldalba; onnan már könnyen besoroltak az ellenkező irányba haladó járművek közé.

– Érted, hogy mit mond? – kérdezte Magdaléna.

– Körülbelül – felelte Rios.

– Ez a negyed jó lenne maguknak! – mondta a vezető. – Az iskola is itt van a közelben. Talán kár volt megfordulni, uram!

– És az információs iroda?

– Az sem életbiztosítás. Az ügyfelek korán odamennek. Ha valami megüresedik...

– Lecsapnak a tulajdonosra?

– Pontosan.

– Szóval lehetetlen?

A sofőr vállat vont.

– Azt nem mondanám, hogy lehetetlen. Mindig van bent néhány régi cím. Egy-két éve odavittem egy urat. Hát, kiválaszt egy utcát, odamegyünk, és tényleg: a lakás éppen megüresedett.

Megérkeztek a főposta elé, áthaladtak egy patikán, és a sofőr bemutatta Riost:

– Ez az új lakást keres – mondta.

– Tessék helyet foglalni! – intett a patikus. – Igen, van néhány ajánlat. Persze, gyerekekkel nem könnyű dolog.

– Jól nevelt, szófogadó gyerekek.

– Természetesen – bólintott a patikus. – Mióta élnek a szigeten?

– Reggel érkeztek.

– És nincs lakásuk? Senki se várta önöket?

A patikus leemelt egy cipősdobozt. Ebben raktározta el a keresletet és a kínálatot.

– Két szoba, konyha.

– Üres? – kérdezte Rios.

– Bútorozott.

– Akarom mondani: szabad?

– Ez áll a kartonon. Garantálni persze nem tudom.

– Felírnám a címet.

– Vagy ez itt: három szoba, léghűtés, külön bejárat. Csak hát, ugye, se gyerek, se háziállatok!

Felírtak tucatnyi címet, elbúcsúztak a szeretetreméltó patikustól, és visszaültek a kocsiba. A posta tornyában az óra tizenegyet ütött.

A sofőrnek igaza volt: Rios észrevette, hogy a kezdeti lelkesedés után mindig a gyerekek miatt utasították el őket a tulajdonosok.

– Nem szeretik a gyerekeket? – kérdezte a kocsiban.

– Éppen ellenkezőleg, uram!

– Nem értem.

– Egy gyereknek mindent szabad. Mindent összetörhetnek, tetszik érteni. Ma már csak a szegényebb negyedekben csattan el olykor egy-egy pofon.

A sofőr sóhajtott. Ezúttal aránylag könnyen besoroltak az ellenkező irányba tartó gépkocsik közé. Egy idő óta egy öreg feketét követtek.

– Látja ezt a fickót? – kérdezte a vezetőjük. – Ez ölte meg az apámat. Húsz dollárért ölte meg ez a szerecsen.

– Ismeri magát?

– Á, dehogya! Honnan ismerne! Tizenkét éves voltam. A százhatvannyolcas! Tudom a triciklije számát. Igaz, hogy néha tévedek. Annyi szám van... összekeverem őket.

Megálltak egy étterem előtt.

– Elkérhettük volna a telefonszámokat! – mondta a sofőr. – Megspóroltuk volna ezeket az utakat. Mert ez így, ugye, drága lesz.

Odakint hirtelen eleredt az eső.

– Mennyivel tartozom? – kérdezte a férfi.

– Nem tartozik semmivel, uram. Nem hagyhattam magukat az út szélén. Ha szükségük van rám, keressék csak Ramont. Az emberek ismerik egymást itt a szigeten.

Az étteremben megcsapta őket a hideg. Hajnal óta először, fellélegeztek. A férfi hideg tejet rendelt, narancslét, kovászos uborkát, különféle fagyaltokat és

négy pohár vizet. A gyerekek öröme az uborka, a paradicsom, de még a kenyér is édes volt. Cukrozott.

– Mintha erősebbek lennének a szagok – vélte Rios.
– A különféle negyedekben. Talán a meleg miatt.

– Nem láttam különféle negyedeket – mondta az asszony.

Kint elállt az eső. Forró gőzben indultak útnak. Hús lépés után megálltak, megint csak egy fa alatt.

– Lehetetlen – mondta Rios.

– Mi lehetetlen? – kérdezte Magdaléna.

– Kinőtt a szakállam. Így nem érdemes folytatni.

Sápadtan és gyűrötten ácsorogtak a napon.

– Most hová megyünk? – kérdezte az asszony.

– A központba. A postával szemben van egy szálloda.

Estére mintha csökkent volna a meleg. A gépkocsisor felszakadozott. Az utcán megjelentek az emberek is. Girhes férfiak, formátlan, kövér asszonyok. A férfiak magas bárszékeken kuporogtak, a lábuk előtt cipőpucolók: szutykos gyerekek. És köröskörül, mindenütt a televízió. Bármerre néztek, jobbra, balra, hátra, előre. Úgy tűnt, hogy a masinákon más és más műsorok peregtek, de ha jobban figyelt az ember, láthatta, hogy végül is minden program ugyanaz.

Magdaléna és Etel megnézte egy szellem, Canned Salomon kalandjait, aki megtámadta az ország tengerészeti támaszpontjait. Különösnél különösebb eseményeknek lehettek így tanúi. Furcsa módon, Salomon megjelenése előtt mindig volt egy kövér, kopasz ember, aki jéghideg sört ivott. Riosék azt hitték, ez itt a rejtély nyitja, ez a kopasz, amíg csak ki nem derült, hogy a sörnek semmi köze nincs a filmhez, és hogy a kopasz csak reklámalak.

Később beültek egy bár pultja elé.

– Most érkeztek? – kérdezte a főnök.

– A postával szemben lakunk.

– Biztos hely! – jegyezte meg valaki.

– Mit akar ezzel mondani?

– Önök idegenek, nem tudhatják, hogy légvédelmi berendezéseink sajnos elégtelenek. A lakosság nagy része el fog pusztulni a következő háborúban.

– Háború készül?

– Természetesen. De ez nem érinti önöket.

– És miért?

– Mint mondtam, az önök szállodájába nem hatolnak be a sugarak.

– Szeretnénk inni valamit – mondta Rios.

A bennszülöttek számára szemmel láthatóan most indult el a nap. A téren, népes közönség előtt énekesek produkálták magukat. Két szám között a karmester a

következő beszédet intézte hallgatóihoz:

– Testvéreim, írva vagyok, ha leszüreteltél, leszüre-, leszüre-, úgy legyen!

– Ámen! – felelték karban a zenészek.

– Ám az ember nem fogadott szót az Úrnak, és íme a tenger, va-vagyon, va-vagyon.

– Ámen! – válaszolta a kórus.

– Jertek hát! – konkludált a szónok. – Nemsokára kezdődik az istentisztelet!

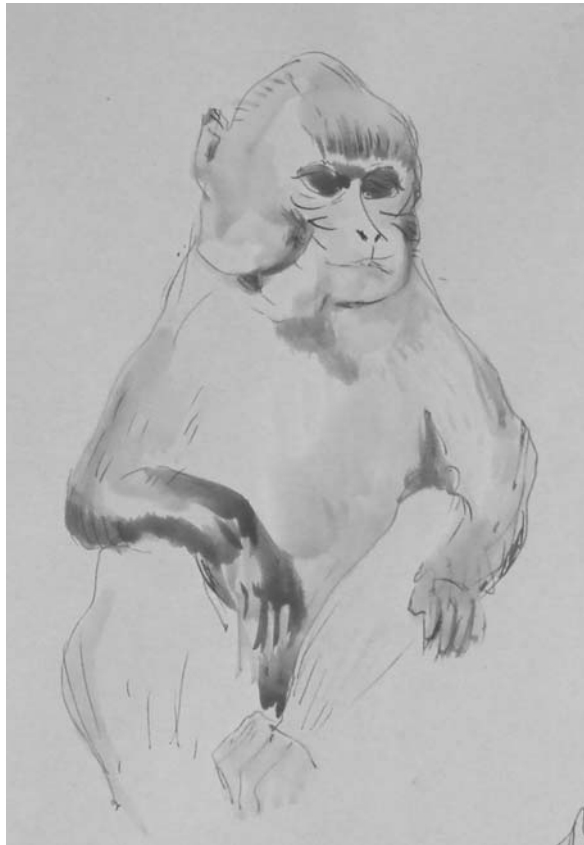
A közönség és a zenészek gitárszó mellett, tánclépésben elhagyták a teret.

*

Mintha beszorult volna a falak közé a hőség. Riosék óránként lezuhanyoztak, majd úgy, ahogy voltak, csuromvízesen visszafeküd-

tek. Hajnal felé hirtelen elaludtak, és frissen, pihenten ébredtek kilenc óra után.

Etel megvette a Kellemetlen Pillanat című napilapot, azután a Rios család reggelire jeges kakaót ivott. Az újság érdekesítőnek bizonyult: munkatársai, egyik a másik után, elmondták életük legkellemetlenebb pillanatát. A hónap legjobb története jutalomban részesült. Íme, mit tartalmazott a szám, amit a férfi kiszótározott: „Az igazgatónő kifejezett kívánságára – írta egy, a fényképe után ítélve virágzó fiatal lány – az intézet senkit sem enged be egyenruha nélkül. Egy kirándulás alkalmával barátnőmmel a tengerpartra mentünk, és ott megszegtük a szabályt. Szigorúan megbűnhödtünk: egyenruhánkat elvitte a víz, és másnap színes blúzban kellett iskolába mennünk. Amint elvegyültünk társaink között, az igazgatónő megjelent, és így szólt: önök ismerik az öltözködéssel kapcsolatos kívánságot. Ebben az öltözékben nem léphetik át az intézet küszöbét, és én ezért hazaküldöm önöket. Soha többé nem fürdünk meztelenül! Ester Gloria, nyolcadikos tanuló.”

Reggeli után Riosék a követségre mentek. Átestek a szokásos formaságokon, aláírták a jelenléti ívet.

– Látom, tanulják a nyelvet! – mondta a konzul. – Már olvassák a Kellemetlen Pillanatot!

– Gyerekesnek tartom! – válaszolta Rios.

– Nem osztom ezt a nézetet. Lefogadom, hogy a mai eset lesz a hónap legjobb története!

– Közölnek néha ennél kellemetlenebb pillanatokot?

– Ön most érkezett, monsieur. Hamarosan rájön, hogy itt nálunk ritkák a kellemetlen pillanatok. Boldog, akivel történik ilyesmi. Igaz, hogy a sajtó időről időre közöl mindenféle kellemetlenségeket. Tavaly például egy olvasó elmondta, hogyan támadták meg a cápák. Talán látták: az illető koldus a főposta előtt. Bár nem nyerte el a havi jutalmat – a zsűri ízléstelennek ítélte a történetet –, kapott egy vigaszdíjat, amiből új féllábas nadrágot vehetett.

Ami a lakást illeti, azt tanácsolták Rioséknak, hogy egyenesen a centrumba menjenek. Ez valami amerikai szállodaféle volt, és nem fogadott, csak idegeneket.

Itt azután új világba kerültek. Ennek a világnak meghatározó eleme: a hideg. A lakói halakhoz hasonlítottak: vékonyak voltak és színtelenek. A kezük – mert kezét adtak – nyirkos, és persze csak angolul beszéltek. Még így is, mindezek ellenére, vitathatatlanul praktikusabbnak bizonyultak, mint a kintiek.

Ebéd után a gyerekek lefeküdtek, Rios is követte a példájukat, amikor pillantása az árlapra esett.

– Hol lehet Leopold Korr? – kérdezte hangosan. – Mert itt tovább nem maradhatunk.

A Centrum háromszor annyiba került, mint ahonnan eljöttek.

– Miért nem jelentkezőnk az iskolában? – kérdezte Magdaléna Rios.

A férfi nem válaszolt. Tudták jól mind a ketten: nem beszéltek még elég folyékonyan, és különben is, előleget nem vehettek fel a hónap vége előtt.

Odakint, ha lehet, most még nagyobb volt a hőség. Ezen a környéken földszintesek a házak, két nagy helyiséggel az utcai oldalon. Ott állt a gépkocsi, a másik oldalon laktak – feltehetően – a tulajdonosok.

Ahol csak megfordultak, mindenki tanácsokat osztogatott. Néha még fel is írtak nekik egy-egy utcanevet. A férfi meg volt győződve róla, hogy egyszerűbb lenne házról házra járni, de nem vehette semmibe azokat, akik útbaigazították, és most a rács mögül figyelték a lépéseiket.

Az utcán senki se járt, ilyenkor délután sziesztázott a sziget. Riosék bementek egy patikába, vettek egy liter kékre festett és lekvárral ízesített tehéntejet.

– Látom, nemrég érkeztek – mondta a patikus.

– Már harmadik napja – felelte Rios.

– Ó, akkor ráérnek! Sétáljanak egyet! Meglátják, idővel egyenesbe kerülnek, uram. Azok, akik onnan jönnek, mind ilyenek. Türelmetlenek. Pedig, kérdezem én, látott itt egyetlen hajléktalan családot? Higgycs el, a kapkodás nem célravezető a Dél Keresztje alatt. Például itt van ez a bérház. A Lola. Még dolgoznak rajta a közművesek. Kétszáz lakás, szenyor. Holnap felkerekednek, és megtekintik az épületet.

– Nem lehetne most?

– Nehezen – felelte a patikus. – Egyirányú a közlekedés, és ez a hely, arra, hátra van.

Megitták a tejet.

– Nem tudom, hallottak-e a közös taxikról? – kérdezte a patikus. – Ezek sűrűbben járnak, mint a buszok. Igaz, szorong bennük fél tucat ember. De a maguk helyzetében jól jönne egy ilyen publico. Persze az egyirányú forgalom rájuk is éppúgy vonatkozik.

– Tehát?

– Még egy pohár tej?

– Indulunk! – jelentette ki Rios.

– Hogyan? – kérdezték. A férfi büszkén vágta ki:

– Gyalog!

Most sokkal kevésbé érezték a meleget. Térképpel a kezükben néhány perc alatt megtalálták a kérdéses épületet. Viskók vették körül, autóröncsök és ajtóval, ablakkal felszerelt fémkonténernek. A bejárathoz azonban pálmásor vezetett, királyi pálmák rövidre nyírt gyepen. A gépkocsik árnyékos parkban álltak. Viskók és gépkocsik felett, nyolcemeletnyi szédítő magasban, mint egy nagy jég szekrény, csillogott a Lola.

– O.K! – jelentette ki a bajuszos gondnok. – Foglalanak helyet, és töltsék ki a kérdőíveket.

– Hogy hívják apádat? – súgta Magdaléna fülébe Rios.

– Hol is dolgozunk? – kérdezte a gondnok. – Az iskolában? Remek.

Két lakást mutattak meg nekik.

– Itt nálunk nincsenek bennszülöttek – mondták. – A Lolában minden lakó idegen.

A nyolcadik emeleten megnézték egy szoba-konyhát, majd egy óriási, balkonosat a negyediken.

– Ezt válasszuk! – suttogetta az asszony.

– És a lakbér? – súgta vissza Rios.

– Semmi gond! – vigyorgott a gondnok. – Az utca végében van egy áruház. Ismernek minket. Adok önöknek egy névjegyet.

A nyolcadik emeleti szoba-konyha ugyanannyiba került, mint a negyediken a balkonos. Érthető – magyarázta a bajuszos –, a lakberek emeletről-emeletre magasabbak. Három szoba a negyediken annyi, mint egy legénylakás a tető alatt. A lakbér a mennyországban a legmagasabb!

– Hahaha! – Riosné udvariasan nevetett.

Aláírták a szerződést, megkapták a kulcsot. Magdaléna megérintette a padlót és a falakat.

– Ide jön a két gyerekágy – mondta. – Oda a dívány. Két karosszék, egy hosszú asztal, úgy, ahogy szereted.

A férfi kihajolt a balkonon. A házikók és a konténerrek füstöltek, bizseregtek a lábuk alatt.

– Késő van – mondta.

A nap már földet ért.

– Várj egy kicsit! – könyörgött az asszony. – Enni holnap is lehet!

A férfi az asszony vállára hajtotta a fejét. Nagy, végleges nyugalmat érzett. Ilyen lehet a halál. Íme, megérkeztek. Kezdődik újra az élet. A taposómalom.

Később megmozdult a levegő, a Lola Montez fehér falait lilára színezte a nap.

*

A gyerekek a ruhákon aludtak. Rios is lefeküdt. Azt álmodta, hogy a finánc nem akarta visszaadni a rajnai borokat. Felismerte a triciklis feketét is, aki húsz dollárért megölte Ramon apját. Amikor – még mindig álmában – kinyitotta a szemét, egy apró vidéki ház állt a Lola helyén. Olyan, mint lent a faházak. Alig nagyobb.

Az éles reggeli fényben az üres, fehér szoba mütöre hasonlított. Felült, végigtapogatta magát. Natasa mozdatlanul szuszogott. Ő nem tűnt olyan megviseltnek, mint Rios. Kisimult arccal, már-már mosolyogva, Magdaléna is mélyen aludt.

A beépített szekrény polcain könyvek és cipők sorakoztak. A férfi megborotválkozott. Amikor végzett a fürdőszobában, a felesége már kint állt a balkonon.

– A földön aludtunk! – állapították meg csodálkozva a gyerekek.

Nyolc óraker már ott voltak az áruház előtt. Rios bemutatkozott a gondnok barátjának, és átadta az erre tartogatott névjegyet. Megadta születése helyét, az apósa nevére még emlékezett. Mindez keresztülment egy masinán, ami hamarosan közölte, hogy ötszáz dollárért vásárolhatnak úgy, hogy százat azonnal fizetnek, a fennmaradó négyszázat pedig apránként, tizenkét hónap alatt.

– Harmincadikán fizetünk! – mondta Rios.

– O.K! – Az alkalmazott megmutatta fogait. – Most végigmennek az osztályokon, válogatnak, és a számlákkal visszajönnek ide. Vigyázzanak, hogy ne lépják túl a határt!

Íme, mit vásároltak Riosék kilenc és tizenegy óra között: hat kést huszonöt év garanciával, hat villát és kanalat. Alumíniumfazekakat, vegyszereket és mosóporokat. Az első nehézséget a tányérok kiválasztása okozta. Valamennyit kartonból állították elő. Magdaléna és Etel végignézte az arany és ezüstszegélyű készleteket, rajta a bukolikus tájakat és az idillikus jeleneteket. Vettek még

három ágyat, asztalt, lámpát, székeket, valamint négy üveg lekvárt, mert pohárnak éppen megfeleltek a lekváros üvegek. Összeadták az árakat, de ötven dollárjuk még mindig maradt.

– Hazaviszem a gyerekeket – mondta az asszony –, mondd meg nekik, hogy siessenek.

Rios még egyszer körbejárt, vett egy felfújható gumicsónakot és egy manikűrkészletet. Elégedetten tért vissza az irodára. A reggeli alkalmazott átvette a papírokat. És akkor, a tüdő körben megpillantotta a fe-

leségét. Magdaléna tétován lépegetett a hidegen vibráló neonsövek alatt.

– Hé, szenyor! – szóltak rá. – A papírok! Átmegy a kasszához, és fizet!

– Hónap végén! – mondta Rios.

– Addig nem tudjuk leszállítani.

– Miért? – kérdezte a férfi.

– Kérjen kölcsön! – ajánlották neki.

– Nem ismerek senkit – válaszolta Rios.

– Akkor önnek, uram, problémája lesz.

Magdaléna a vállára tette a kezét. Sápadt volt, az ajka remegett.

– Gyere, siess! – suttogetta.

– Rögtön jövünk! – szólt vissza a férfi.

Magdaléna sírva fakadt.

– Hazamentünk – mondta –, és nem tudtam kinyitni az ajtót. Lementem az irodára, és azt mondták, hogy nem vallottuk be a gyerekeket, és hogy a szerződés – mit tudom én – érvénytelen.

– Minden papíron rajta vannak! Még a béralkalmazásuk dátuma is. Meg se hallgattak.

– Veled akartak beszélni, azt állították, hogy a lakás túl kicsi.

Megérkeztek a Lola Montez elé. Magdaléna leült a járdaszegélyre, és ölbe vette Philippet.

– Foglaljon helyet, uram – mondta a tegnapi bajuszos. – Van itt egy félreértés. A házi szabály tiltja, érti? A nagycsaládok számára más, tágasabb lakásokat ír elő a házirend.

– És drágábbakat.

– Természetesen.

– Ebből elég! – mondta Rios. – Nyissa ki az ajtót!

– Értsék meg – mondta a gondnok –, egy szoba önöknek, kettő a gyerekeknek, már csak erkölcsi okokból is. Ha jól értettem, nem azonos neműek. Ebédlő, nappali, legkevesebb öt helyiség. Az ügyfelek kényelmére az igazgatóság nagy súlyt helyez.

– Nyissa ki az ajtót! – mondta Rios.

– Ahogy óhajtja. Máris megy a lakatos.

A munkás, egy kövér bennszülött, nagyokat fújtatott a melegben.

– Valaki kinyitotta a szekrényeket.

– Idehallgasson! – mondta a férfi. – Tudom, hogy ahhoz, ami velünk történik, nem sok köze van.

A fekete felnézett, és megkérdezte:

– Nekem mondja, uram?

Rios elszégyellte magát. Kiürítették a szekrényeket. A könyvek között megtalálta Magdaléna második levelét.

„Kedves Elisabeth! Ha látnád, hogy a lakásunk milyen gyönyörű! Már ki is csomagoltam. Etel alszik, reggel örülni fog. Kimentem a balkonra: a levegő langyos és illatos.”

A férfi elkezdte levinni a kofferokat.

– Hová megyünk, Etel?

– A vízművekhez. Visszaveszem a letétet. Annyi pénzünk maradt.

A vízműveknél még emlékeztek rájuk. Az alkalmazott hosszan telefonált, azután megkérdezte az új címüket.

– Nem tudom – vont vállat Rios.

– A letétet postán küldjük el.

– Hová?

– Persze, csak ha jön egy új lakó.

– És ha nem?

– Értse meg: le kell mérnünk a fogyasztást.

– Nem fogyasztottunk.

– Ebben az esetben a leírás csak formáság.

A vízművektől az iskolához vitte őket a taxi. Rios jövődöbeli munkahelye hosszú, szürke betonépület volt. Utat tört magának az udvaron tolakodó gyerekek között.

Az irodán mindenki felállt:

– Vártuk önt, uram. Mikor érkezett?

– Lakást keresünk – válaszolta. – És szükségünk lenne némi előlegre is.

– Foglaljon helyet – intett a titkár. – Miért nem jött azonnal ide?

Na, miért! Örült, hogy megértette a kérdést.

– Valami frissítőt?

– A taxi! – kapott észbe Rios.

Amíg a titkár intézkedett, elaludt Leopold Korr életnagyságú arcképe alatt.

Másnap a gyerekeket piros kiütések borították. Magdaléna felkelt, de azonnal visszafeküdt. Rios is ágyban maradt. Egyedül Philippe rajzolt. Az új lakásban néma csendben telt az idő.

– Mi van kint? – kérdezte dél felé Etel.

– Parkolók – felelte az asszony. – És távolabb valami játszótér. Személtlerakat.

A titkár hozta ide őket. Nem tudták, hová, de ez most nem is volt lényeges. Bútorozott lakás, a kofferok ott álltak az ágyuk előtt. Útközben a titkár segített bevásárolni nekik.

Délután Rios körbejárt.

– Mindenre gondoltak – mondta. – Ez itt maga a paradicsom.

Magdaléna sírva fakadt.

Philippe egész nap dolgozott. A rajzon hajó úszott, és óriási szárítókötélen lógott a napkorong. A kikötőből emelődaruk emelték a levegőbe az utasokat.

– Ezek mi vagyunk?

– Nem – felelte a kisfiú. – Mi már fent vagyunk a fedélzeten. A hajó nemsokára indulni fog.

Másnap meglátogatta őket a titkár.

– Remélem – mondta –, kipihenték magukat.

– És Leopold Korr? – kérdezte Rios.

– Leopold Korr – felelték neki –, elhalálozott. – Súlyos csapás érte az intézetet, uram. Mindenki jó előjelnek veszi, hogy ön éppen ezekben a nehéz időkben érkezett hozzánk. Elégett – folytatta a titkár. – Gyönyörű villája a lángok martaléka lett. Nem maradt semmi, csak a betonszerkezet. Megtekintenek?

– Köszönjük!

– Nincs igazuk. Az óriási, koromfekete roncs emlékmű lesz, ahová zarándokolnak az emberek.

A titkár átadott Rioséknak két lepedőt és egy hajójegyet. A lepedők mosodában voltak, így megmaradtak. Leopold páncélszekrényben őrizte a hajójegyet.

– Haza készült? – kérdezte a férfi.

– Mint mindenki – felelték neki. – Öregkorára – mint mondani szokta – a szabadságnál többre becsülte az életet. Leopold úr hajója azonban zátonyra futott. Ő pedig – mi mást tehetett – felépítette ezt a házat, ami – mondom – a lángok martaléka lett.

– De hát – dadogta Rios.

– Ön még fiatal – válaszolták neki. – Nem ismeri az idő vasfogát. Egy idő múlva már nem az ember határozza el a dolgokat.

A titkár kifújta az orrát.

– Ő elment – mondta –, és ön maradt.

A kávé után Rios és munkatársa megtekintették az iskolát. Az épület csak kívülről volt visszataszító. A tanteremben kézi számológépek sorakoztak: Leopold újításai. Színes golyóbisaikra a férfi még jól emlékezett. A falakon hatalmas szorzótáblák, amelyeket a füzetek hátlapjáról magolnak be az európaiak. Riosnak hirtelen lassú, monoton dallam jutott az eszébe. Odaát erre a melódiára szavalták az egyszeregyet.

– Ön énekel? – kérdezte a titkár.

– Elnézést! – motyogta Rios.

A továbbiakban megismerkedett a tanmenettel, amit a másik rendszeresen egyeteminek nevezett.

– Az általános műveltség tanítása – mondták neki – egyszerű tényen alapszik. Közismert, hogy a tanult ember alig egy gyors gondolat idejére veszi hasznát hosszú, keserves tanulmányainak. Ebből kiindulva megvizsgáltuk a tudás formáit, tárgyát, gyakoriságukat. Sikerült néhány kulcsi-

fejezésre redukálni sok ezer fölösleges szöveget. Ma az általános műveltség mindenki számára hozzáférhető. Mondhatnánk, az emberiség közkinccse lett.

– És a művészet?

– A művészi ismeret érzéki tapasztalás. A diákság magánéletével nem foglalkozunk. Figyelmeztetem önt – folytatta a titkár –, hogy programunk szigorú elveken nyugszik. Változtatni rajta nem lehet. Csak egy példa: néhány éve egy fiatal tanár zavaros gazdasági mutatókat elemzett az eredeti bűnről szóló bibliai tanok helyett. Az eredmény: valamelyik tanítványa kiszámította az átlagkereseteket. A püspökség kis híján bezáratta – megint így mondta – az egyetemet.

– És a tanár?

– A helyi sajtó néha közli őt. Még egy díjat is nyert. No, csak vigaszdíjat. Talán látta őt. A főposta előtt kéreget.

Rios gyalog járt be – mondjuk mi is így – az egyetemre. Járdá nem volt ebben a negyedben, keservesen

kerülgette a gözölgő gépkocsikat. Útközben hirtelen sürgős dolga akadt. A reklámokkal teleragasztott falakon valami nyílást keresett.

Így fedezte fel a másik világot, odaát, a túloldalon. A nádasban meztelen gyerekek nyüzsögtek. A falábon álló bódékat pallók kötötték össze, körülöttük, a mocsárban bűzlött a szerves anyag. A pókhasú apróságok tátott

szájjal bámulták a betolakodó idegent. Rios dolgavégezetlenül menekült ki az útra:

– Magdaléna! – lihegte.

A felesége az ajtóban várta.

– Minden rendben! – mondta megnyugodva Rios. – Mit csinálsz?

– Tudod – válaszolta az asszony –, a Kellemetlen Pillanat! Megpróbálkozhatnánk mi is, nem gondolod?

A gyerekek már aludtak.

– Segítesz?

Szótárral a kezükben sorra vették az ápolót, a vámot és a hajót. Ramont, a taxifőrt, a konzult, a patikusokat és a gondnokot. Mindenki kedves

volt, segítőkész. A titkár, Leopold Korr és Canned Salomon. Hiába törték a fejüket, nem találtak egyetlen kellemetlen pillanatot.

Mintha nem is létezett volna ez az öt nap. El fognak múlni az évek, és ezek lesznek majd a régi, szép idők. De most megérkeztek. Elkezdtek számolni a heteket és a hónapokat.

Utóirat:

1964-ben, száműzetésem kilencedik évében a trópuson kezdtem – mint mondják – új életet. Kezdetől fogva idegen nyelvi közegben éltem, magyarul már nem, franciául még nem tudtam, ehhez jött egyszerre két új munkanyelv: az angol és a spanyol. Ilyen körülmények között írtam ezt a francia szöveget, amit magyarra fordítani csak rosszul lehetett. És ami ma, negyven év után legfeljebb mementó, adalék lehet.

